

තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිය

“තොරතුරු දැනගැනීමට ඇති අයිතිය” යනු කුමක්ද?

“තොරතුරු දැනගැනීමට ඇති අයිතිය” යන්නෙන් අදහස් වන්නේ පනත විසින් අර්ථදක්වා ඇති පරිදි පොදු අධිකාරීන්ගෙන් තොරතුරු ඉල්ලා සිටීමට ඇති අයිතියයි.

තොරතුරු අයිතිය පිළිබඳ ශ්‍රී ලාංකේය නීතිය කුමක්ද?

- 14 අ. ව්‍යවස්ථාව -19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය.
- 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පනත.

පනතට අනුව “තොරතුරු” යනු?

පනත යටතේ දක්වා ඇති පරිදි, තොරතුරු යන්නට:

“සටහන්, ලේඛන, සංදේශ, විද්‍යුත් තැපැල්, මත, උපදේශ, මාධ්‍ය නිවේදන, ව්‍යුලේඛ, නියම, ලොග් පොත්, ගිවිසුම්, වාර්තා, ප්‍රවෘත්ති පත්‍ර, සාම්පල්, ආදර්ශක, හුවමාරු වන ලිපි, සංදේශ, නීති කෙටුම්පත්, පොත්, පිඹුරු, සිතියම්, චිත්‍ර, රූප සටහන්, රූපමය හෝ ප්‍රස්ථාරමය වැඩ හෝ ඡායාරූප, සේයාපට, ශබ්ද පටිගත කිරීම්, විඩියෝ පට, යන්ත්‍ර මගින් කියවිය හැකි වාර්තා, පරිගණක වාර්තා සහ වෙනත් ලේඛනගත ද්‍රව්‍ය ඇතුළු යම් ආකාරයකින් ලේඛනගත කරන ද්‍රව්‍ය සහ ඒවායේ යම් පිටපත්” ඇතුළත් වේ.

පොදු අධිකාරීන් යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ කුමක්ද ?

මහජනතාවගේ බදු මුදලින් නඩත්තු වන රජයට අයත් සියලුම ආයතන හා රජය විසින් පාලනය කිරීමේ

කැමැත්තක් දක්වනු ලබන සියලුම ආයතන, ඕනෑම ලිඛිත නීතියක් යටතේ හඳුනාගනු ලැබූ හෝ බලපත්‍ර ලාභී හෝ පූර්ණ හෝ අර්ධ වශයෙන් රාජ්‍ය හෝ රාජ්‍ය නොවන සංවිධානයකින් ආධාර ලබාගන්නා වූ පොදු සේවාවක් සපයන පෞද්ගලික ආයතනද මෙම ගණයට අයත් වේ.

උදා: අමාත්‍යාංශ, දෙපාර්තමේන්තු, පළාත් සභා, ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල....

තොරතුරු නිලධාරියා යනු කවරෙක්ද?

ඔබ විසින් තොරතුරු ඉල්ලීමක් සිදු කරන අවස්ථාවකදී අදාළ පොදු අධිකාරිය තුළ ඔබ සමග මුලින්ම සම්බන්ධ වන්නේ තොරතුරු නිලධාරියා වේ. ඔබ විසින් ඉල්ලා සිටින තොරතුරු ඔබ වෙත ලබා දීම සිදු කළ යුත්තේ ඔහු/ඇය විසිනි.

තොරතුරු නිලධාරියා මත පැවරෙන වගකීම් මොනවාද?

- තොරතුරු නිලධාරියා විසින් තොරතුරු ඉල්ලා සිටින පුද්ගලයා හට අවශ්‍ය සියලු සහය ලබා දිය යුතු ය.
- අදාළ ඉල්ලීම පිළිගත් බවට කුචිතාන්සියක් ලබා දීම,
- අදාළ ඉල්ලීමට නිසි කලට ප්‍රතිචාර දැක්වීම, ඒ සඳහා වැඩි කාලයක් අවශ්‍ය වන්නේ නම් එය තොරතුරු ඉල්ලුම් කරන්නාට දැනුම් දීම,
- අදාළ ඉල්ලීම වාචිකව සිදුකොට ඇත්නම් එය ලේඛනගත කිරීම,
- තොරතුරු ඉල්ලීම්වල ලිපිගොනුවක් පවත්වාගෙන යාම
- තොරතුරු ඉල්ලීම් වලට නිසි ප්‍රතිචාර දැක්වීමට අවශ්‍ය වේ නම් අනෙකුත් නිලධාරීන්ගේ සහය පැතීමද මීට ඇතුළත් වේ.

“නම් කළ නිලධාරියෙක්” යනු කවරෙක්ද?

පොදු අධිකාරියක පළමු අභියාචන අධිකාරී බලය දරන්නා නම්කළ නිලධාරී නමින් හැඳින්වේ. තොරතුරු නිලධාරියාගේ ප්‍රතිචාර දැක්වීම/ නොදැක්වීම පිළිබඳ

ඔබ සැතීමකට පත් නොවන්නේ නම් ඔබට නම් කළ නිලධාරියා වෙත අභියාචනා කළ හැකිය.

නම් කළ නිලධාරියා මත පැවරෙන වගකීම් කවරේද?

අදාළ කාල සීමාව තුළ ඉදිරිපත් කරනු ලබන්නේ නම්, නම්කළ නිලධාරියා විසින් ඔබගේ අභියාචනය භාරගත යුතු වන්නේය.

යම්කිසි පොදු අධිකාරියක් විසින් තොරතුරු නිලධාරියකු පත් කොට නොමැති අවස්ථාවකදී පුරවැසියෙකුට කළ හැකි කේ කුමක්ද?

පනතේ 23 වන වගන්තිය ප්‍රකාරව, තොරතුරු නිලධාරියකු පත් කොට නොමැති අවස්ථාවකදී පොදු අධිකාරියේ ප්‍රධානියා හෝ ප්‍රධාන විධායක නිලධාරියා එම පොදු අධිකාරියේ තොරතුරු නිලධාරියා බවට ඉබේම පත් වේ.

තොරතුරු ඉල්ලීමක් කළ හැකි කොටද?

තොරතුරු ඉල්ලීම් කළ හැක්කේ ශ්‍රී ලාංකික පුරවැසියන්ට ය. මෙහිදී පුරවැසියා යන්නට, යම් ව්‍යවස්ථාපිත වූ හෝ ව්‍යවස්ථාපිත නොවූ මණ්ඩලයක සාමාජිකයන්ගේ න් හතරෙන් තුනකට නොඅඩු සංඛ්‍යාවක් පුරවැසියන් වන්නේ නම්, එවැනි මණ්ඩලයක් ද ඇතුළත් වේ.

තොරතුරු ඉල්ලීමක් කිරීමේදී ඊට හේතු දැක්විය යුතුද?

නැත. එවැනි අවශ්‍යතාවයක් පනතේ නැති අතර තොරතුරු ඉල්ලීමට හේතුව අනාවරණ කරන ලෙස කිසිදු පුද්ගලයකුට ඔබට බල කර සිටීමටද නොහැකිය.

යම් ඉල්ලීමක් පිළිබඳ තීරණ ගැනීමට ඇති කාල සීමාව කුමක්ද?

- I. තොරතුරු නිලධාරියා විසින් හැකි ඉක්මනින් ඔබගේ තොරතුරු ඉල්ලීම පිළිගත යුතුය.
- II. එම තොරතුරු ඉක්මනින් ලබා දිය හැකි ඒවා නම් එම තොරතුරු හැකි ඉක්මණින් ලබා දිය යුතුය.

III. තොරතුරු නිලධාරියා විසින් දින 14ක් ඇතුළත එම පොදු අධිකාරිය විසින් ඔබට ඒ තොරතුරු සපයන්නේද යන්න පිළිබඳව ද, එසේ නම් ඔබ විසින් දක්වන ලද ක්‍රමයට අනුව තොරතුරු ලබා ගැනීමේදී ඔබ විසින් ගෙවිය යුතු මුදල යනාදිය පිළිබඳව ද ඔබට දැනුම්දිය යුතුය.

තොරතුරු පහතට අනුව පුරවැසියන්ට හොදිය හැකි තොරතුරු මොනවාද?

පනතේ 05 වන වගන්තිය මගින් විශේෂිතව දක්වා ඇති තොරතුරු පමණක් ලබාගත නොහැක. මහජන සුභසිද්ධිය හා සම්බන්ධයක් නැති පුද්ගලික තොරතුරු, ජාතික ආරක්ෂාව සහ රාජ්‍ය තාන්ත්‍රික සබඳතාවලට හානිකර තොරතුරු, ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකයට හානිකර තොරතුරු, රහසිගත වාණිජමය තොරතුරු, පුද්ගලික වෛද්‍ය වාර්තා, භාරකාරත්ව පදනම මත පවතින රහසිගත තොරතුරු, අපරාධ නඩුකරයකට හෝ ජාතික ආරක්ෂාවට හානිකර වන තොරතුරු, තුන්වන පාර්ශවයක් පිළිබඳ තොරතුරු, අධිකරණයට අපහාසයක් සිදු කළ හැකි තොරතුරු හා අධිකරණයේ ස්වාධීනත්වයට හානිකර වියහැකි තොරතුරු, පාර්ලිමේන්තු වරප්‍රසාද හෝ පළාත් සභා වරප්‍රසාද හා ගැටෙන තොරතුරු, විභාගවල අඛණ්ඩතාවන්ට හානිකර වන තොරතුරු මැතිවරණ සම්බන්ධයෙන් හා කැබිනට් සන්දේශ සම්බන්ධයෙන් තීරණය කර නොමැති තොරතුරු යනාදිය මෙම ගණයට අයත් වේ.

නමුත් පනතේ 5 (4) වගන්තිය අනුව, ඉහත කුමක් සඳහන් වුවත් තොරතුරු ලබාදීම මහජන සුභසිද්ධියට හේතු වේ නම් එම තොරතුරු ලබා ගැනීමට පුරවැසියාට හැකිය.

කොපමණ කාලයක තොරතුරු ලබාගත හැකිද?

පහත ක්‍රියාත්මක වූ දින සිට අවුරුදු 10ක කාලයකට පෙර වූ තොරතුරු පවා ලබාගත හැකිය.

අභියාචනා පටිපාටිය යනු කුමක්ද?

I. තොරතුරු නිලධාරියා විසින් දක්වන ප්‍රතිචාරය පිළිබඳව ඔබ සැහීමකට පත් නොවන්නේ නම් එම ප්‍රතිචාරය ලැබීමෙන් දින 14ක් ඇතුළත නම්කළ නිලධාරියා වෙත අභියාචනා කළ හැකිය.

II. නම් කළ නිලධාරියා විසින් දක්වන/ නොදක්වන ලද ප්‍රතිචාරය පිළිබඳව ඔබ සැහීමකට පත් නොවන්නේ නම් එම ප්‍රතිචාරය ලැබීමෙන්/ නොලැබීමෙන් මාස දෙකක් ඇතුළත කොමිසම වෙත අභියාචනා කළ හැකිය.

කොමිසම වෙත අභියාචනා කළ හැක්කේ කුමන පදනමක් මත පිහිටාද?

- I. නම් කළ නිලධාරියාගේ තීරණ පිළිබඳව ඔබ සැහීමකට පත් නොවන්නේ නම්.
- II. නම් කළ නිලධාරියාගෙන් තීරණයක් ලබාගත නොහැකි නම්.

තොරතුරු පහත යටතේ කොමිසම විසින් නිර්දේශ කළ හැකි විනය පියවර මොනවාද?

- යම්කිසි තොරතුරු නිලධාරියකු සිතාමතාම;
- ඔබගේ ඉල්ලීම භාරගැනීම ප්‍රතික්ෂේප කරන්නේ නම්,
 - ඔබගේ ඉල්ලීම භාරගැනීම ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට හේතු නොදක්වන්නේ නම්,
 - වැඩිපුර ගාස්තු අය කර සිටින්නේ නම්,
 - ඔබගේ ඉල්ලීම ක්‍රියාවෙහි යෙදවීම ප්‍රතික්ෂේප කරන්නේ නම්,
 - යම්කිසි නම්කළ නිලධාරියකු සිතාමතාම;
 - පනතේ 05 වගන්තියේ දී ඇති හේතුවක් හැර වෙනත් හේතුවක් මත ඔබගේ අභියාචනය ප්‍රතික්ෂේප කරන්නේ නම්,
 - සාධාරණ හේතුවකින් තොරව, අභියාචනය ලැබී සති තුනක් ඇතුළත ඒ පිළිබඳව තීරණයක් නොගන්නේ නම්, අදාළ පොදු අධිකාරියේ නිලධාරියාට එරෙහිව විනය ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම සඳහා අදාළ විනය පාලන අධිකාරිය වෙත නිර්දේශ කිරීමට කොමිසමට බලය ඇත.

පහත යටතේ, පහත සඳහන් වැරදි සිදු කරනු ලබන පුද්ගලයකුට එරෙහිව මහේස්ත්‍රාත් අධිකරණයක් හරහා නීතිමය පියවර ගැනීම ආරම්භ කිරීමට කොමිසමට හැකියාව පවතී.

- වැරදි, අසම්පූර්ණ සහ දෝෂ සහගත තොරතුරු ලබා දීම.
- තොරතුරු විනාශ කිරීම, අවලංගු කිරීම, වෙනස් කිරීම හෝ වසන් කිරීම.
- තොරතුරු කොමිසම ඉදිරියේ පෙනී සිටීමට අසමත් වීම.
- කොමිසම ඉදිරියේ පෙනී සිට, තොරතුරු ලබාදීම හෝ පරීක්ෂා කිරීම ප්‍රතික්ෂේප කිරීම හෝ දිවුරුමක් පිට අසත්‍ය තොරතුරු ලබාදීම.
- තොරතුරු කොමිසම විසින් දෙනු ලබන තීරණයක් බලාත්මක නොකිරීම.
- කොමිසමේ තීරණ වලට බාධා පැමිණවීම.

එම වැරදි මත පමුණුවා ඇති දණ්ඩනයන් මොනවාද?

- මහේස්ත්‍රාත් අධිකරණයක නඩුවක් ගොනු කිරීමට කොමිසමට බලය ඇත.
- වරද ඔප්පුවීමකදී අදාළ වරදකාර පාර්ශවයට රුපියල් 50,000කට නොවැඩි දඩයකට හෝ වසර දෙකක් දක්වා වන සිර දඬුවමකට හෝ එම ද්විත්වයටම යටත් වීමට සිදුවේ.
- වරදකාර පාර්ශවයට එරෙහිව අදාළ විනය පාලන අධිකාරිය විසින් විනය පියවරද ගනු ලැබිය හැකිය.

තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම සම්බන්ධයෙන් ඔබට අවශ්‍ය ඕනෑම තොරතුරක් පිළිබඳව සහය වීමට අප සූදානම් !

සහතික ඇමතුම

තොරතුරු සහය මධ්‍යස්ථානය

 011- 30 30 463

(සතියේ දිනයන්හි පෙ.ව. 9.00 සිට ප.ව 5.00 දක්වා)

C P A
 CENTRE FOR POLICY ALTERNATIVES
 විද්‍යාල ප්‍රවේශ මගින්
 மீதம் கொடுக்கப்படும் திணை